

שימוש בחפץ של חבר ללא ידיעתו

[1]

בבא מציעא דף כב ע"א

אמימר ומר זוטרא ורב אשי אקלעו לבוסתנא דמרי בר איסק, אייתי אריסיה תמרי ורימוני ושדא קמיהו. אמימר ורב אשי אכלי, מר זוטרא לא אכיל. אדהכי אתא מרי בר איסק, אשכחינהו, ואמר ליה לאריסיה: אמאי לא אייתית להו לרבנן מהנך שפירתא? אמרו ליה אמימר ורב אשי למר זוטרא: השתא אמאי לא אכיל מר? והתניא: אם נמצאו יפות מהן - תרומתו תרומה! - אמר להו, הכי אמר רבא: לא אמרו כלך אצל יפות אלא לענין תרומה בלבד, משום דמצוה הוא, וניחא ליה. אבל הכא - משום כסיפותא הוא דאמר הכי.

[2]

תוס' שם

מר זוטרא לא אכל - וא"ת ואמאי לא אכל האמר רבא פרק הגוזל בתרא אריסא מדנפשיה קא זבן ויש לומר דהתם שהביא האריס מבית דמסתמא ממה שהגיע לחלקו מביא אבל הכא שהביא מן הפרדס היה חושש מר זוטרא שמא בשעת חלוקה לא יאמר לבעל הפרדס תטול כנגד מה שנתתי להם ורב אשי לא היה חושש לזה ולכך אכל קודם שבא מרי בר איסק משום דאריס מדנפשיה קא יהיב, דאין לומר שהיה סומך שיתרצה מרי בר איסק כשידע, דהלכה כאביי ואע"ג דהשתא ניחא ליה מעיקרא לא הוה ניחא ליה.

[3]

ש"ך חושן משפט סימן שנח ס"ק א

מותר ליקח מן האריס כו' - מדברי התוס' פרק אלו מציאות (דף כ"ב) והגהת אשרי והגהת מרדכי שם מבואר דאם אדם נותן לאכול לחברו מדבר שאינו שלו אלא של חברו אע"פ שיודע שחברו יתרצה אסור לאכול דהלכה כאביי דיאוש שלא מדעת לא הוי יאוש ואע"ג דהשתא ניחא ליה מעיקרא לא הוי ניחא ליה ואי לאו דמסתפינא הייתי אומר שמותר ויאוש שלא מדעת שאני שגם אח"כ אינו מייאש אלא משום שאינו יודע היכן הוא ובעל כרחו הוא מתייאש א"כ אמרינן מעיקרא באיסורא אתי לידיה דבמה יקנה אי ביאוש הא השתא אינו מתייאש ואלו היה יודע שהוא אצלו לא מתייאש משא"כ הכא כיון שיודע שיתרצה א"כ השתא נמי בהיתרא אתי לידיה דמסתמא אינו מקפיד על זה.

[4]

קצות החושן חושן משפט סימן רסב ס"ק א

א. בש"ך העלה דמותר... אלא שדברי הש"ך המה נגד דברי תוס' והגהת אשרי והגהת מרדכי. וכן דעת ערוך השולחן (סי' שנח) ושו"ע הרב (הלכות שאלה).
 ב. כתבו הפוסקים דמותר ליטול אתרוג חבירו או לישב בסוכת חבירו מדעתו משום דניחא ליה למיעבד מצוה בממוניה... ניחוא דמצוה שאני.

[5]

חידושי הר"ן שם

אבל הרשב"א ז"ל תירץ דאפי' לית ליה חולקא בפירי שרי לפי שאומדן הדעת הוא שאין בעל הפרדס מקפיד בכך וכך נהגו דמיא למאי דאמרי' בתוספתא בפרק בתרא דב"ק הבן שהיה אוכל משל אביו וכן עבד שהיה אוכל משל רבו קוצה ונותן פרוסה לבנו ולעבדו של אוהבו ואינו חושש משום גזל של בעל הבית שכך נהגו ומשום האי טעמא נמי אמרי' בפרק הגוזל בתרא שגבאי צדקה מקבלין צדקה מן הנשים בדבר מועט.

[6]

תלמוד ירושלמי מסכת דמאי פרק ג הלכה ב

רבי שמעון בר כהנא הוה מסמיך לרבי לעזר עברון על חד כרם אמר ליה אייתי לי חד קיס מיחצד שיניי חזר ואמר ליה לא תיתי לי כלום אמר דאין אייתי כל בר נש ובר נש מיעבד כן הא אזיל סייגא דגוברא.

[7]

שולחן ערוך חושן משפט סימן שנט סעיף א

אסור לגזול או לעשוך אפילו כל שהוא, בין מישראל בין מעובד כוכבים; ואם הוא דבר דליכא מאן דקפיד ביה, שרי; כגון ליטול מהחבילה או מהגדר לחצות בו שינוי; ואף זה אסור בירושלמי, ממידת חסידות.

[8]

בבא מציעא דף כב ע"ב

וכי מאחר דאיתותב רבא, הני תמרי דזיקא היכי אכלינן להו? אמר ליה: כיון דאיכא שקצים ורמשים דקא אכלי להו, מעיקרא יאושי מיאש מניהו.

[9]

א. שו"ע הרב הל' שאלה סע' ה

אסור לילך לבית חבירו לקרות שם מספרו אפילו באקראי שלא מדעתו אא"כ ידוע לו בבירור שלא יקפיד עליו או שהוא דבר שאין דרך כל בני אדם להקפיד עליו כלל, מפני שאין חשש הפסד וקלקול כלל בתשמיש זה.

ב. הל' מציאה סע' ד

הנכנס לפרדס או לגינת חבירו אסור לו ללקוט פירות שלא מדעת הבעלים אע"פ שבעל הפרדס והגינה הוא אוהבו וריעו ובודאי ישמח ויגיל כשיוודע לו שנהנה זה מפירותיו, מ"מ כיוון שעכשיו אינו יודע מזה הרי הוא נהנה באיסור, וצריך להזהיר לרבים שנכשלים בזה.

[10]

רא"ש בבא קמא פרק א סי' י

דוקא אדם עב ושמן וכד כגון פפא בר אבא חייב אם נשבר הספסל תחתיו, אבל שאר כל אדם פטורים דסתם ספסל עשוי לכך לשבת עליו כל אדם הנכנס לחצר ואין אדם מקפיד על כך.